

Predstavitev bistvenih sprememb in pripomb deležnikov iz javne obravnave predloga Akta o spremembah in dopolnitvah Akta o metodologiji za določitev regulativnega okvira in metodologiji za obračunavanje omrežnine za elektrooperaterje

Agencija za energijo (v nadaljevanju agencija) je na podlagi drugega odstavka 116. člena in četrtega odstavka 132. člena Energetskega zakona (Uradni list RS, št. 60/19 – uradno prečiščeno besedilo (v nadaljevanju EZ-1)) pripravila Akt o spremembah in dopolnitvah Akta o metodologiji za določitev regulativnega okvira in metodologiji za obračunavanje omrežnine za elektrooperaterje (v nadaljevanju akt). Akt, ki se nanaša na regulativno obdobje 2019–2021, je bil objavljen v Uradnem listu RS, št. 46/18, 47/18-popr. in 86/18.

Agencija je ob upoštevanju 409. člena EZ-1 predlog akta objavila na svoji spletni strani in povabila predstavnike zainteresirane javnosti, da podajo pripombe k predlogu splošnega akta. V okviru javne obravnave, ki je potekala od 30. septembra 2019 do 30. oktobra 2019, je agencija prejela pripombe devetih predlagateljev – GIZ distribucije EE, ELES d.o.o., SODO d.o.o., HSE d.o.o., GEN-I d.o.o., Petrol d.d., Zveze potrošnikov Slovenije, Sindikat delavcev dejavnosti energetike Slovenije in Združenja slovenske fotovoltaike.

V nadaljevanju navajamo najpomembnejše spremembe in dopolnitve določb veljavnega akta po področjih in hkrati povzemamo bistvene pripombe predlagateljev ter stališča agencije do teh pripomb po področjih:

1. Določitev stroškov sistemskih storitev

Agencija je spremembo, vezano na določitev stroškov sistemskih storitev, pripravila zaradi spremembe EZ-1. Ker je zagotavljanje primarne regulacije frekvence ena izmed sistemskih storitev, ki jo sistemski operater potrebuje za nemoteno in zanesljivo delovanje sistema, in ker za vse sistemske storitve velja, da se zakupijo na trgu, mora agencija navedeno spremembo upoštevati pri priznavanju upravičenih stroškov sistema operaterja. Navedena sprememba se bo uporabljala od 1. januarja 2020.

Zaradi uvajanja novih tehnologij in razvoja trga, usmerjenega v prehod na čisto energijo, se potreba po sistemskih storitvah pojavlja tudi na distribucijskem sistemu, zato je izvedena sprememba akta v 31. in 32. členu, ki določata, da sistemske storitve, ki jih potrebuje za svoj sistem, lahko zakupi tudi distribucijski operater. Določbe o zbiranju ponudb in pripravi ocen ter poročil o zagotavljanju sistemskih storitev morajo zato veljati tudi za distribucijskega operaterja, in sicer za sistemske storitve, ki jih distribucijski operater potrebuje.

V okviru javne obravnave je ELES d.o.o. (v nadaljevanju ELES) nasprotoval ločenemu zakupu izravnalne moči navzgor in navzdol. Pripomba ELES je upoštevana, saj je pri zapisu spremembe člena prišlo do napake.

2. Spodbujanje naložb, ki upoštevajo pristop upoštevanja koristi celotnega sistema

Na podlagi priporočil CEER, analize učinkov sheme spodbud ter ugotovitev iz posvetovalnega procesa o vzpostavitvi trga s prožnostjo je agencija ugotovila, da je treba dati elektrooperaterjema pri naložbah v pametna omrežja jasen in še močnejši impulz, da uporabljata pristop upoštevanja koristi celotnega sistema (angl. »Whole System Approach«, v nadaljevanju WSA).

V okviru veljavne sheme spodbud agencija pristop WSA že deloma spodbuja z zahtevami po upoštevanju metodologije CBA iz 80. člena akta, ki zahteva upoštevanje širših družbenih koristi, vendar je zahteva implicitno urejena (vključena je v sami metodologiji izdelave CBA). Na podlagi analize učinkovanja sheme spodbud agencija ocenjuje, da je treba dodatno spodbuditi naložbena vlaganja v pametna omrežja z uporabo pristopa WSA, ki zagotavljajo učinkovito sodelovanje med elektrooperaterjema pri načrtovanju najbolj učinkovite zasnove delovanja elektroenergetskega sistema kot celote (prenosni in distribucijski sistem), njuno koordinacijo pri obratovanju sistemov in obenem vzpostavljanje pogojev za razvoj trga s prožnostjo (učinkovito upravljanje z omejitvami na podlagi ustrezne observabilnosti distribucijskega omrežja ter obdelave in izmenjave podatkov v realnem času itd.). S spremembo akta se tako k že uveljavljeni časovno omejeni finančni spodbudi uvede še dodatna časovno omejena finančna spodbuda v višini 3 % od neodpisane vrednosti sredstev na dan 31. 12. za čas trajanja treh let od dneva aktiviranja.

V okviru te spremembe je GIZ distribucija električne energije (v nadaljevanju GIZ EE) posredovala pripombo, da je treba natančno določiti vsebino in postopek določitve povišane vrednosti sofinanciranja R&I projektov, izvedenih pred nastopom RO 2019–2021.

Glede na to, da se ta člen nanaša na spodbude, povezane v vlaganja v sredstva pametnih omrežji, je agencija v tej točki pojasnila razliko med stroški RI in spodbudami v pametna omrežja ter GIZ EE napotila na člene, ki določajo postopek priznavanja stroškov RI projektov pred nastopom RO 2019–2021.

3. Določitev stroškov raziskav in inovacij

S ciljem učinkovitega prehoda na čisto energijo in vzpostavitve nove zasnove trga z energijo je agencija v tekočem regulativnem obdobju vzpostavila prenovljeno shemo spodbud. Regulirana podjetja so določene projekte na področju raziskav in inovacij začela izvajati že v regulativnem obdobju 2016–2018. Nekateri izmed njih bodo v prihodnosti pripomogli k razvoju, učinkovitejšemu ter zanesljivejšemu obratovanju prenosnega in distribucijskega sistema, k učinkoviti integraciji obnovljivih virov energije v sistem in uveljavitvi vloge aktivnega odjemalca. Ti projekti se bodo zaključili v regulativnem obdobju 2019–2021. Glede na navedeno bo agencija izvedla kvalifikacijski postopek po določbah veljavnega akta tudi za te projekte, in če bodo izpolnjevali vse kriterije, ki veljajo za regulativno obdobje 2019–2021 za raziskovalno inovativne projekte, bo pri odstopanjih upoštevala tudi stroške teh projektov.

ELES je posredoval pripombo, da naj se stroški raziskav in inovacij posameznih projektov s področja raziskav in inovacij zaradi pravil računovodenja in davčne zakonodaje priznavajo letno in ne šele po zaključku projektov. Agencija je predlog

proučila neodvisno od pravil računovodenja in davčne zakonodaje ter sprejela odločitve, da se predlog ELES glede letnega priznavanja stroškov upošteva. Posledično se spremeni tudi enačba za priznavanje stroškov raziskav in inovacij v izračunu odstopanj od regulativnega okvira.

4. Določitev spodbud za pridobljena brezplačna sredstva

Na podlagi določb EZ-1 se elektrooperaterjem prizna posebna stimulacija tudi za brezplačno prevzeta neevropska sredstva, zato se akt uskladi s temi spremembami.

5. Določanje obračunavanja omrežnine za hranilnike

Agencija je s spremembo določbe v 118. členu akta določila, da moč hranilnika ni več kriterij za obveznost obračunavanja omrežnine za hranilnike. S spremembo se zagotavlja enakopravna obravnava vseh hranilnikov ter odpravlja nejasnost glede plačila omrežnine za obračunsko moč v okviru zagotavljanja sistemskih storitev elektrooperaterju.

K predlagani spremembi so posredovali pripombe ELES, HSE d.o.o. in SODO d.o.o. (v nadaljevanju SODO). Pripombe so se nanašale na način priključitve hranilnika, za katerega velja sprememba akta, na omrežje, na pojasnitev nejasnosti, ali določila predloga spremembe akta veljajo tudi za črpalne elektrarne, ter na predlog, da sprememba člena pojasni tudi plačilo omrežnine za priključno moč hranilnika.

Glede na prejete pripombe je agencija prvi odstavek 118. člena spremenila tako, da jasno odraža način priključitve hranilnika, ko je ta priključen neposredno na omrežje. Neposredna priključitev na omrežje pomeni, da za prevzemno-predajnim mestom, na katero je priključen hranilnik, ni lastnega odjema električne energije razen lastne rabe, ki je nujno potrebna za delovanje hranilnika. Hkrati je člen popravljen tako, da izenačuje plačilo omrežnine za vse tako priključene hranilnike.

Spremenil se je tudi drugi odstavek 118. člena, ki za hranilnik, neposredno priključen na omrežje, določa način določitve omrežnine za priključno moč, pri čemer se smiselno uporabijo določbe 130. člena tega akta.

6. Določanje obračunske moči končnemu odjemalcu, ki se samooskrbuje z električno energijo

V predlog akta je agencija vključila tudi spremembo obračuna omrežnine končnemu odjemalcu, ki se samooskrbuje z električno energijo. Glede na metodo obračuna, ki je določena v aktu, se del celotnih stroškov omrežnine, ki jih krijejo gospodinjski odjemalci in manjši poslovni odjemalci, ki se jim moč ne meri, obračunava na podlagi obračunske moči odjemalčevih naprav, medtem ko je del stroškov odvisen od prevzete električne energije na prevzemno-predajnem mestu. Odjemalcem s samooskrbo se zaradi letnega obračunskega obdobja omrežnina za prevzete količine električne energije praktično ne zaračuna, čeprav s svojim režimom obratovanja uporabljajo omrežje v znatni meri tudi za prevzem električne energije, namenjene končni porabi. Zato je agencija predlagala spremembo akta v 120. členu akta tako, da bi se odjemalcem, ki so vključeni v samooskrbo na podlagi Uredbe o samooskrbi z električno energijo iz obnovljivih virov energije (Uradni list RS, št. 17/19), obračunska moč za te naprave določila glede na velikost proizvodne naprave za samooskrbo. Na ta način bi se zagotovila enaka obravnava uporabnikov sistema in temeljno načelo določanja

tarifnih postavk, da mora vsak uporabnik pokriti stroške, ki jih s svojim delovanjem povzroči sistemu.

K navedenemu predlogu sprememb akta so posredovali pripombe GEN-I d.o.o., Petrol d.o.o., SODO, Zveza potrošnikov Slovenije in Združenje slovenske fotovoltaike. Predlagatelji so nasprotovali navedeni spremembi, ker menijo, da ta sprememba na diskriminatoren način posega v določitev obračunske moči ter predstavlja nesorazmerno finančno obremenitev za končne uporabnike, ki imajo nameščeno napravo za samooskrbo. Hkrati pa bi postala samooskrba nepriljučna za končne odjemalce. Predlagatelji so podali tudi konkretne pobude natančnejše utemeljitve predlagane spremembe.

Agencija meni, da bi sprejeti predlog člena vzpostavil enako obravnavo vseh uporabnikov sistema glede plačila stroškov za uporabo omrežja, ki se zaračunavajo tako končnim odjemalcem kakor tudi vsem proizvajalcem, kadar prevzemajo električno energijo iz omrežja, in sicer kot fiksni znesek, povezan z obračunsko močjo, ter variabilni znesek, povezan s količino prevzete električne energije iz omrežja. Odjemalcem s samooskrbo se omrežnina za prevzete količine električne energije praktično ne zaračuna, čeprav s svojim režimom obratovanja uporabljajo omrežje v znatni meri tudi za prevzem električne energije, namenjene končni porabi.

Ne glede na navedene ugotovitve je agencija sprejela odločitev, da za obdobje tekočega regulativnega obdobja ohrani sedanjo ureditev. V okviru priprav na naslednje regulativno obdobje pa agencija načrtuje izvedbo obsežne študije v zvezi z oblikovanjem tarifnega sistema s ciljem, da se ustrezno upošteva vpliv posameznih tipov uporabnikov sistema na omrežja in na ta način določi pravična obremenitev za vse tipe uporabnikov sistema.

7. Pripombe k členom akta, ki niso bili v javni obravnavi

Sindikata delavcev dejavnosti energetike Slovenije in GIZ EE sta posredovala pripombe k členom akta, ki niso bili v javni obravnavi. Agencija navedenih pripomb ni obravnavala, saj niso bile predmet javne obravnave. Pojasnjujemo pa, da smo odgovore na ponovno prejete pripombe posredovali v okviru javne obravnave akta v letu 2018.

V Mariboru, 19. november 2019